

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Haber-Yorum

Trump Yönetimi ve İran

Haber:

New York Times'ın Perşembe günü bildirdiğine göre, ABD Başkanı seçilen Donald Trump'ın destekçisi olan milyarder Elon Musk, Tahran ile Washington arasındaki gerilimi yatıştırmak amacıyla İran'ın Birleşmiş Milletler Büyükelçisi ile bir araya geldi.

Gazete, ismi açıklanmayan iki İranlı kaynağın dünyanın en zengin adamı ile Büyükelçi Amir Said İravani arasındaki görüşmenin "olumlu" geçtiğini söylediklerini aktardı. (El-Arabia)

Yorum:

ABD'de başkan seçilen Donald Trump, Ortadoğu bölgesi de dahil olmak üzere dış politikanın yönüne işaret eden bir dizi atama önerisinde bulundu; Dışişleri Bakanlığı için aday gösterilenler arasında Çin ve İran'ın etkisine karşı tutumuyla bilinen Marco Rubio, Savunma Bakanı olarak Pete Hegseth ve Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak da Mike Waltz yer alıyor.

Trump seçim kampanyası sırasında Başkan Joe Biden'ın İran'ın petrol ihracatına sert yaptırımlar uygulamama politikasının Washington'u zayıflattığını ve Tahran'ı cesaretlendirdiğini, bunun da onun petrol satmasına, para toplamasına ve nükleer girişimlerini ve militan gruplar aracılığıyla nüfuzunu arttırmasına yol açtığını söylemişti.

Peki Elon Musk'ın İran Büyükelçisi ile İran'ın değil de Musk'ın talebi üzerine görüşmüş olması ne anlama geliyor?

Birincisi: Öncelikle Amerika bir birey, bireyler grubu ya da bir parti tarafından yönetilen bir ülke değil, aksine her birinin kendi rolü ve yetkileri olan bir kurumlar devleti olup dış politikayı büyük ölçüde derin devlet kontrol etmektedir; dolayısıyla bazı bölünme işaretleri ortaya çıksa da bunlar tüm dosyaları içermemekte, aksine çoğu iç politikalar olmak üzere belirli dosyalarda ortaya çıkmaktadır. Trump'ın atadığı kişilerin, genellikle ağırlığı olan kişiler değil, aksine konumları itibariyle ilişkilere yön verecek kişilerden ziyade itaatkâr ve Trump'ın şahsına sadık kişiler olduğu gözlemlenmektedir.

İkincisi: İran, ABD için değerli bir hazinedir ve İranlı siyasetçilerin de kabul ettiği üzere, ABD'nin çıkarlarını korumadaki pozisyonu önemli olup kriz ve sıkıntı dönemlerinde ortaya çıkmaktadır; örneğin Ali Ekber Haşimi Rafsancani'nin 2002 yılında Şarku'l Avsat gazetesi tarafından aktarılan açıklaması şöyledir: "İran güçleri Taliban'la savaştı ve Taliban'ın yenilmesine katkıda bulundu; şayet onların Taliban'la savaşmasına yardım etmeseydi Amerikalılar Afgan bataklığında boğulurdu. Amerika'nın, İran Halk Ordusu olmasaydı Taliban'ı deviremeyeceğini bilmesi gerekir." Örneğin İran, burada tartışmayacağımız sebepler ve koşullar nedeniyle Amerika'nın o aşamadaki araçlarının ve kartlarının zayıflığı nedeniyle Arap Baharında büyük bir şekilde ortaya çıktı; ancak ilginç bir şekilde Baker-

Hamilton Komisyonu'nun tavsiyeleri arasında, Irak'ın hem İran'a hem de Suriye'ye karşı yükümlü olduğu belirtildi; zira komitenin tavsiyeleri, Irak ve diğer bölgesel sorunlara yönelik yapıcı politikalara bağlılıklarını elde etmek amacıyla İran ve Suriye ile doğrudan görüşmeler yapılmasını belirtiyordu; bu da Irak'taki durumu uygulamak amacıyla Afganistan'daki İran-Amerikan işbirliğini tekrarlama olasılığını araştırmak içindi. Peki Amerika, baş düşmanına (Şer Ekseni) nasıl bu kadar güvenebilir? Ve İran, artık kimse için sır olmayan güven ve büyük ilişki olmadan düşmanını (Büyük Şeytan) nasıl bataklıklardan kurtarabilir?!

Üçüncüsü: Peki bu görüşme talebini ve niçin olduğunu nasıl anlamalıyız?

Trump'ın ve onun arkasındaki zihniyetin, Amerika'nın çıkarlarını gerçekleştirmek ve kendisinin ve yönetim tarzının propagandasını yapmak olduğu bilinmektedir; bu da diğer tarafın Amerika'nın gözdağının yansımalarından korkarak büyük ve önemli tavizler vermesine neden olacaktır. Görünen o ki İran, Trump'ın iktidara geri dönme olasılığını fark etmiş ya da öğrenmiştir; bu yüzden yeni İran cumhurbaşkanının gelişi de dahil olmak üzere büyük iç değişiklikler gerçekleştirmiştir. Bunun da ötesinde onun danışmanı olarak Cevad Zarif atanmıştır; bu büyükelçinin, İran nükleer anlaşmasının mimarı olarak nitelendirilen eski dışişleri bakanı Zarif'in, ulusal ve uluslararası gelişmeleri izlemek ve anayasanın hedeflerini gerçekleştirmekle görevli İran cumhurbaşkanının stratejik işlerden sorumlu yardımcılığı görevini üstlenmesinin ardından yaptığı atamalar ya da tavsiyelerden biri gibi görünüyor.

Örneğin onun, Amerika'da ikamet etmesi ve muhafazakâr kesimin kendisini liberal ve Amerikan yanlısı diplomatlardan oluşan "New York Çetesi'nin" bir üyesi olmakla suçlaması gibi birtakım faktörlerin ardından istifa ettiği doğrudur; ancak o ve onunla birlikte olanlar gölgede çalışmaya devam edecek olup onun atanmasının hedefi, ABD ile müzakereleri etkinleştirmek ve İran'ın ABD stratejisi içindeki rolünü oynamasını sağlayacak nüfuzunun sınırlarını çizecek yeni anlaşmalara varmak ve İran'ın Trump'ın anlaşmalar zihniyetiyle büyük bir anlaşma yapmaya çalışmasıdır.

Buradan da anlaşılacağı üzere Musk'ın İran Büyükelçisi ile erkenden görüşmesi, Trump gelene kadar bir anlaşma sağlamak ve İran'ın izolasyondan ve kendisine uygulanan yaptırımlardan kurtulmasını sağlayacak siyasi ve ekonomik kazanımlarla krizleri etkisiz hale getirmek içindir. Tek fikir bu da değildir, aksine uluslararası raporlar, İran'ın Batı ile nükleer krizi çözme isteğini dile getirdiğini ortaya koymuştur. Haberlerde yer aldığına göre bu, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Genel Direktörü Rafael Grossi'nin Avrupalıların girişimlerinin ardından Avrupa Troykasına ilettiği mesaj aracılığıyla olmuştur; (Dünyanın, ABD Başkanı seçilen Donald Trump'ın geri dönüşünü beklediği bir sırada diplomatlar, Avrupalı güçlerin, ilişkisinin azlığı nedeniyle İran'a baskı yapması için önümüzdeki hafta Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) Yönetim Kurulu tarafından İran'a karşı yeni bir karar çıkarması için çalıştığını söylediler).

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Hasan Hamdan